

DIRECCIÓ Y ADMINISTRACIÓ: Cadena de Cort, núm. 11.—PALMA.

CONHORT

QUINA tristor fa mirar el camp quant s'en ve l'invernada! Han passat les calrades de l'estiu, aquell sol encés que feya madurar els fruyts y colrava els reyms ja no lluu en mitx d'un cel pur y net; par qu'haja perduda sa calor; y la terra se refreda, cauen els fruyts, els abres, una darrera s'altre, perden les fulles y les vinyes sos pámpons, les flors més tardanes se mostian, la llevor que curós escampá el conrador, colgada dins la terra, se podreix, les ventades tot ho arregussen y queda la terra broxa, despuyades les vinyes, els abres estenent sos brancons ronechs pareixen calaveres que revintglantse axecan sos braços desnossats cap al cel; tot es sech, tot nuu, tot fret, tot mort! ¡Quina impressió, quina pena si no sabessem que havia de durar poch, que prest aquells granets podrits traurían bruya, aquells brancons sechs brostarien, qu'esclatarían els seps revescosos y aponcellaria la verga espinosa; qu'ab alenada suau li retornia la primavera la vida y mos umpliria de goig ab sa verdor novella la terra, ben esponerosa, tota florida! Es que no's morta la terra, par que dorma; y si es ben trist son so, será més alegre son despertar, que *no's morta, sols dorm!*

Una expressió per l'estil havia dita el Bon Jesús y els qui no comprenian aquestes paraules misterioses se rigueren d'ell y'n feren befa. Ab fe ben viva, ajonollat a sos peus, li pregava un Príncep de la Sinagoga, anomenat Jairo, que volgués anar a ca seva, qu'havia mort sa filla volguda y, ben segur n'estava, sols qu'ell la tocás, retornaria a la vida. Hi aná el Bon Jesús y trobá aquella jove estesa y amortayada, enrevoltada per sos parents que ploraven ab greu desconhort y per els músichs, qu'a l'usanga d'aquell temps tocaven devant son cos tonades tristes, y los digué: «Per qué plorau? deixau lo dol, callau, que no's morta, dorm.» Els qui ben cert ho sabian qu'era morta y no comprenian les paraules del Bon Jesús, be s'en rigueren! però ell si acostá, la prengué per sa ma, l'alqá y ella, talment com si's despertás d'un somi, sonrigué de bell nou a la vida y umplí de goig inmens el cors de sos

Pares: ab tanta noblesa premiá'l Salvador la fe viva del bon Príncep!

La mateixa paraula misteriosa nos diu l'Esglesia y'n fa un dogma de nostra fe; dels qui mos han deixat no diu que sien *morts*; diu que *s'adormiren en braços del Seynor* y quant sos ministres vestits de dol, volten el cos fret d'un cristiá y ab tonades tristes pregan a Deu per el bon repòs de la seva ánima, es consoladora sa veu; devant aquell cadavre parlen de vida de resurrecció y repetexen aquelles paraules de Cristo: «Jo som la resurrecció, jo som la vida; el qui en mi creu, maldament haja mort, viu; tot aquell que creu en mi no morirá per a sempre.»

Sovint trobam ánimes mesquines, qui poch saben de les coses de Deu, qui res entenen de les coses de l'esperit, y s'atreveixen a riurerse de aquesta ensenyansa sublim y'n fan befa..... Desdixats! ab sa riaya impia, sols propia d'homos sens enteniment, volen robar a l'homo lo que més l'honra y ennobleix, la corona d'inmortalitat; homos sense cor, ab mans profanes volen trossetar el dogma més consolador, l'esperança més dolça qui aconhorta y sosté el cor entristit del qui pena y sofreix. No tenen seny ni cor, puix no poren estimar; si creuen que tot acaba dins la fossa, que no han de tornar veure els qui finiren; si estiman, qui los pot aconhortar en la mort de sos parents, ¿com no moren de tristor?

Veuen que les roses s'esfullen y prest tornan esclatar les poncelles; que l sol mor en el ponent y l'ondemá torna naixer en el llevant; qu'a trench d'auga es fonen les estrelles y a l'horabaixa tornan sonriure en el cel: si tot lo que passa torna revivre, sols l'homo ha de finir per a sempre? si després de tota nit ve una aubada, sols per l'homo ha d'esser eterna la fosca? Si nostra carn mos empeny al pecat, no's just qu'ella sia castigada? si ella ab dolors, treballs y penitencies ens ajuda a lograr la pauma de gloria, no ha de rebre el premi? y si podrida dins la tomba may més ha de rebre l'alé de vida, com porá gaudir una recompensa, ni sufrir un cástich? Es donchs precis *qu'aquest cos de mort sia revestit d'inmortalitat.*

Si Cristo fonch en tot y per tot semblant a noltros, y com noltros va naixer, les mateixes penes y treballs de la vida que noltros va patir, lo mateix que noltros va morir, fonch les *primicies dels qui*

dormen; si ell va ressucitar, no voldrà dir això que també noltros, lo mateix d'ell, ressucitarem?

Vet aquí, donchs, el conhort dolcíssim per els desdixats qui sufren, el conhort que sostenia y confortava al sant patriarca Job en mitx de sufriments sens terme, tenir ben impresa dins el cor l'esperança certa de que surtirem de la terra per tornar a la vida, qu'altre pich serem vestits de nostre pell mateixa, qu'ab nostra carn, ab nostres ulls tornarem veure nostron Redentor.

Els trists a qui l'orfanesa seguit, seguit los fressar del cor llágrimes d'anyorança ja may plorem sens conhort; devant la llosa qui tanca les cendres de nostres majors, ja may sia tan gran lo dol, qu'enterbolesca nostra vista y 'ns fassa oblidar, qu'aquells granets de blat que 's podreixen tornarán naixer dins la gloria; que 's la nit fosca, nit trista, però que vendrá xalesta l'aubada, puix els que tant estimam *no son morts, dormen!*

MOSSEN SEGISMON

Monument á Ramón Lull

ELS diaris de Palma, dilluns passat, daren compte de la festa extraordinaria celebrada dins la Llonja, y dels discursos pronunciats p'els senyors oradors, don Alexandre Rosselló, en nom propi, don M. Garau, en nom del Cabildo de la Seu, don M. Santos Oliver, en nom del poble de Palma, don E. K. Aguiló en el de l'Arqueològica Luliana, don A. Rosselló, en el del Ajuntament, y el senyor Bisbe en nom propi y dels catòlics de la Diócessis.

Però, lo raro es que cap de tants de representants de la premsa periòdica, (casi tots coneguts per ses idees ultra-liberals) dás importancia á les principals idees anunciades per lo nostro Prelat. Ell, no sols felicitá al iniciador de l'idea d'alsar un soberch monument, sinó que indicá, (en cas en que no fos possible replegar els recursos necessaris per implantarlo dalt el puig de Randa) la conveniencia d'acabar l'artístich sepulcre hont se conservan les rellíquies del Benaventurat Ramon Lull, dins el monumental temple de Sant Francesch, cual restauració s'ha empresa; pues si es digne de honor y gloria el nostro compatrici judicat coma savi de fama universal, no ho es manco considerat coma Apóstol mártir el Evangelí.—Mós: digné que junt el seu sepulcre existeix un claustre joya del art gotich, declarat monument nacional; y vora'l mateix una Biblioteca..... buyda, capás de contenir altra vegada les obres y llibres escrits p'el benaventurat Mestre Ramon Lull y p'els Lulistes.

Això, sens perjudici d'adornar algún punt espayós de la nostra ciutat alsantli una estatua, de manera que, si els resultats positius del nostro entusiasme donassin lo que á proporció d'aquest haurian de donar, podria coronarse Randa ab lo monument colossal que l'altura del puig reclama, y al mateix temps, atendre á la millora y acabament del dit sepulcre. Però si els productes de la suscripció per desgracia, no corresponguessin al gran pensament iniciat, á las hores podriam cumplir alsantlo dins Palma tan bell y alterós com se desitja.

Així heu entengué MALLORCA DOMINICAL, invitada á seure en la gran taulada de la premsa pe-

riodica, y cual representant eglesiastich no hi va trobá cabuda

Y ara per mostra de les adessions de fora Mallorca, copiam lo que *la Veu de Montserrat* de 3 del corrent, després d'insertar l'invitatoria profusament circulada, deya:

«Nosaltres, tot agraïnt l'atenció d'aquelles entitats tan respectables, nos associam ab tota l'ànima a la noble empresa, y desitjam que la reunió que demá haurá lloch en la capital de Mallorca, y que resultarà, a judicar pels antecedents, verament solemne, sia auguri felís de la prompta y encertada realització d'una idea, que no es res més que un acte de justicia de part de tots els verdaders amants del gran filosòph, y missioner y mártir, y, com diu molt bé MALLORCA DOMINICAL, nostre benvolgut colega palmesá, es ademés per part dels mallorquins un *compromís d'honra*. La figura, cada dia més excelsa y simpática, del Beato Ramon Lull, que ara acaba de posar més de relleu y en bona llum En Marius André, en sa última producció literaria, exigeix que no sols Mallorca sinó tota la terra catalana la venere ab tot el cor. Y si l'amor hi es, l'amor traurá d'allà hont s'ian els medis pera realisar l'idea del monument que ara 's projecta. Després de trenta anys de parlarne y d'alguns esforços particulars y oficials sens resultat, ara s'ha formalizada l'idea, segons el colega citat més amunt, gracies a la valenta y patriòtica actitud del Sr. D. Alexandre Rosselló. Que sia aquesta actitud degudament secundada, com sembla, y l'èxit coronará, si a Deu plau, l'unió de tots en un sol desitj y pensament d'honar la memoria del gran filosòph y místich catalá.»

El Mensajero Seráfico del primer del corrent, publica una discreta y notable biografia del *Beato Raimundo Lulio, mártir terciario*, que voldriam veure traduhida en mallorquí y divulgada, p'el nostro poble

Un dels nostros colaboradors la traduhiria si hi hagués qui'n pagás una tirada de dos mil exemplars, á fi de *crear una atmósfera lulista* que bona falta fá. (*)

F.

NOTICIES HISTÓRIQUES

Any 1765.—Dia 10 de Novembre en el col·legi Luliá de Ntra. Senyora de Cura, situat dalt la montanya de Randa, morí el P. Fr. Miquel Abriñes, qui després de haver estat colegial, en el de Ntra. Senyora de la Sapiencia, essent doctor en filosofia y teologia, prengué s'habit mercedari y meresqué ser nombrat primer Comendador del convent d'Orá, y per son caritatiu zél, dó de govern y demás virtuts, reelegit una y altra vegada, ab la fé torná á Mallorca la seua patria; ahont fonch aclamar Comendador, deixant una memoria notable de la seua pietat, ab la fundació d'una Missió, que tots el anys sortia del seu convent de Palma. Amant de les ciencies y del retiro admeté ab gust es titol de Director y mestre del expresat col·legi de Cura, que restaurá, fent flori en ell se disciplina y s'amor á l'estudi.

(*) Devés l'any 1875 ofirirem 50 duros, en certamen ubert per la Juventut Católica de Palma, al autor d'un compendi de la vida del Bto. Ramon, escrit en mallorquí. No s'en presentá cap. Y dia 4 de Juliol de 1897, deyam: MALLORCA DOMINICAL se dól de l'injustificable apatia amb a que miran les nostres més precioses glories.... ¡Deu vulga suscitar qui tenga voler y poder pera promoure y dur a bon terme la causa de la canonizació del Beato Ramon!

LA AURORA Y EL LIRIO DE LOS VALLES

Alegre y risueña—emprende su curso
 Por el ancho espacio—la naciente Aurora
 Lanzando esmeraldas,—lanzando zafiros
 Montada pasea—en azul carroza;
 Las aves al verla—sus trinos más dulces
 Saltando en las ramas—modulan canoras,
 Se alejan las sombras—de su faz serena,
 Rie alborozada—la natura toda;
 Más Ella orgullosa—tierra y mar registra
 Por ver si hay bellezas—que iguallen la propia,
 De verdor llanuras—mira matizadas,
 Vé frondosos bosques—praderas vistosas,
 Vé bellos jardines—alturas y valles,
 Vé la mar inmensa—durmiendo calmosa,
 Vé playas doradas—que en suave murmullo
 Besan con respeto—tranquilas las ondas,
 Y loca de gozo—su curso prosigue
 Y à tantas bellezas—mira desdeñosa.
 Más ¡ay! de repente—inquieta se para
 Y à un oscuro valle—su mirada asoma;
 Allí ven sus ojos—rival hermosura
 Que la suya eclipsa—y mil tintas rojas
 De encono y vergüenza—le tiñen su rostro;
 Vé un cándido Lirio—de sin par aroma
 Brillar sobre un lecho—de verde esmeralda;
 Jamás huracanes—ayrados le azotan,
 A él nunca llega—la cálida brisa,
 Que à las otras flores—del pensil agosta;
 Humilde se esconde,—más es todo en vano,
 Que siempre resalta—por entre las hojas.
 Viéndose la Aurora—del Lirio vencida,
 Triste y sin consuelo—de continuo llora
 Y bajan sus lágrimas—al oscuro valle
 Y de esta flor pura—dan en la corola;
 Más despierta Febo—y al ver porque lágrimas
 Vierte inconsolable—la insensata Aurora
 Se pone iracundo—y el rostro le cubre
 Y de su presencia—con su luz la arroja;
 Después mira al Lirio—y sus rayos de oro
 Las lágrimas hieren—que virtió la Aurora
 Y las tornan perlas,—pues la flor humilde
 Del oscuro valle—sus amores roba.

¡Valle Nazareno—que tan bello Lirio
 Un día abrigaste—y con tus aromas
 A los que à ti vienen—tanto aún recreas
 Dichoso mil veces—por tan pura gloria.
 ¡Lirio candoroso,—divina María,
 Que con tus encantos—eclipsas la Aurora
 De las hermosuras—de este mundo vano,
 A tí van los rayos—de luz amorosa
 De aquel Sol Divino—que crió las perlas;
 Porque fuiste humilde—y entre verdes hojas
 Esconder quisiste—ta pura belleza
 Por eso el Eterno—de tí se enamora,
 Y à tu blanco caliz—su espíritu baja
 Y en él nidifica—y tierno reposa.
 Cual Vos ¡oh María!—escondido, humilde
 Mire de este mundo—las vanas auroras
 Y del Sol eterno—los rayos benditos
 Esmalten mi alma—de perlas preciosas
 Perlas relucientes—que un día engarzadas
 En el alto cielo—tejan mi corona.

A. M. D. G.

UN DEVOTO DE LA VIRGEN

SANTS Y FESTES

DE LA PRESENT SETMANA

Día 12.—Dilluns.—S. Diego d'Alcalá conf.
 Día 13.—Dimars.—S. Estanislau de Korka cfr.
 Día 14.—Dimecres.—S. Scrapio mrs.
 Día 15.—Dijous.—Sta. Lletrudis la Magna vg.
 Día 16.—Divenres.—Sta. Lucía de Narni vg.
 Día 17.—Dissapte.—S. Hugo Cartusiá bisbe.
 Día 18.—Diumenje.—S. Máximo bisbe.

Dalt el puig de Randa (*)

III

LA NOSTRA OPINIÓ

CELEBRADA ja, diumenje passat, la Junta magna, en la que s'acordá per unanimitat erigir un monument gegantí al Beato Ramon Lull (a) y constituit l'organisme que tendrá á son carreg realisar l'idea, ha arribat l'hora de expressar, sens altra mira que la de contribuir al millor acert, quina es la nostra opinió, y..... la de la gran majoria dels qui assistiren a la Llonja, y dels qui no hey assistiren.

En lo nostro articlet I, titulat *fantasiant*, venguerem á dir que es materialment possible construir dit monument dalt el puig de Randa posantli per pedestal un ample *talayot*, paredat amb penyals, per jardí un bosch de paumeres y llores, per columna una torre d'homenatge y per estatua una figura colosal, cual testa fos habitable. (Així com heu es la de la *Llibertat il-luminant al mon*, a Nova-Yorck) pero, aquestes proporcions suposan un cost d'obra que sols pot sufragarlo un Estat que gasta les millonades de dollars com qui escampa arena. Això es fantasiar.

Si noltros ja tenguessim cent mil duros trèts de loteria, y fos probable y facil replegarne altres tants dins un breu temps. ¿Qui dubta que el monument á Ramón Lull, podria ser si no tan extraordinari, al manco una maravella d'enginy y d'hermosura, de grandiositat y de riquesa artistica; y que en lloch de Mallorca estaria tan ben situat com dalt el puig de Randa?

Perque això té dues parts que son: 1.ª Erecció. 2.ª Conservació. L'erecció compren no sols el monument propiament dit, sinó els edificis que baurian de servir, per la *Biblioteca Luliana agregada* y per alojament dels visitants y dels custodis; suposant que la carretera per pujarhi se fés lo primé de tot á conte de l'Exema. Diputació Provincial, que qualque cosa costaria. (b)

Y la conservació, suposa gastos considerables que segurament superarian de molt als rendiments que se treurian dels arbitris sobre el visitants; cuals gastos, ó haurian de pesar també sobre la Provincia, ó implican l'existencia de un capital inamortizable suficient per sufragarlos ab sos interessos. Es així que tot això es ilusori, ergo: el propossat monument, per falta de recursos materials, no podrà alsarse dalt el puig de Randa. Aquesta es la opinió manifestada per tots cuants han reflexionat sobre l'assunto.

Però, com un projecte no hu es fins que está desarrollat graficament y presupostat numérica y científicament, no pretenim sometre ningú al nostro desautorizat criteri, ans desitjám que s'estudiy dit projecte, en que sia com ensay, per senyors Arquitectos y Enginyes, unichs competents

(*) Vide els núms. 188 y 190.

(a) Lo nomenam *Beato* perque la suspicacia d'alguns ha cregut veure en la titulació de *Ramon Lull* en sech, que á voltes li hem dat, l'intenció d'honar unicament al *savi filosof* y no al missioner evangelich mártir de Jesucrist.Els señors oradors de diumenje passat accentuaren armónicamente la nota relligiosa, ocupantse del nostro inclit compatrici; y el retaulo penjat baix docer, ab lo *Beato* als peus del San-Crist, garantisa les catòliques intencions dels iniciadors de la Junta magna.(b) Advertint que, al mateix temps, s'haurían d'assolar tots los edificis ruinosos que foren *Collegi Lulíá*, y restaurar s'aula y Oratori si no volguessim oferirlos als visitants extrangers coma padrons de la nostra ignominiosa incuria.

en tal casta d'obres, y una vegada demostrat que noltros mos equivocam, tendrem una verdadera satisfacció y la tendrán tots cuants desconfian de que se repleguin els docents mil duros, que judican necessaris per alsar y conservar un grandió monument al Benaventurat Ramon Lull, dalt el puig de Randa.

En tornarem parlá.

UN LULISTA ANTICH.

Les gloses a l'Exm. Governador Civil

Les gloses que publicárem en el número passat, dedicades a n'el meritíssim senyor Governador Civil de la Provincia, y obra de na Elisabeth Santandreu y de l'amo Antoni Vicens Santandreu de Manacor, foren compostes ab motiu de la anada del senyor Governador a la Torre Nova y So'n Carrió ab los Molt Illustres senyors Degá y Ardiaca de la Seu y Vicari General de la Diocesi, qui té en aquella possessió la seva familia.

L'amo Antoni Vicens es conegut de tota Mallorca per el premi que guanyá ab la poesia *Mes de Maig* en els Jochs Florals de Barcelona l'any 1897 y per altres obres seues que diferents periódichs li han publicades Es un poeta de rassa.

Na Elisabeth Santandreu es una joveneta, d'un lloquet de Manacor, *Ca'n Barraques*, que sap lletgir y escriure, sense esser anada a escola may, y aficada sempre dins ca-seva, fent feyna com tot una dona en el costat de son pare y de sa mare, qui també es una glosadora de cap de brot. Es molt desxondida y té vena poética ben llegítima.—Ha compostes una partida de glosades qui criden ferm la atenció. La més notable es la *dels gorrions*, que digué en el certamen de Glosadors celebrat durant l'Esposició agrícola de Manacor l'any 1897, y que fou l'admiració y l'encant de tot hom.

A.

SETMANADA AB NOTES

Per la passada no n'hi hagué lloch, y axò que tenia *nota lugubre*, parlant de cementeris, tenorios, morts y sepultures voluntaries, com sa d'en Papuss; y també *alegre ó vermeya* com sa mateixa sanch torera, daut el tribut d'admiració a les *senyoretas torerasses*, encare qu'axó *peor es meneallo*; y *nota fosca*, tractant sobre *s'eclipse* periodistich casi total y visible només a Palma, ahont quedá tres ó quatre dies sensa dar llum el gran *farol del progrés* simbolisat en sa premsa diari; ni faltavan altres *notes* per donar diferent *colorido*, que deixarem aná per veure ses d'aquesta setmana.

Sa principal ha estat sa *Junta Magna* diumenje passat dins la Llonja, per tractá, com tots sebeu, d'aixecar un monument digne al Beato Ramon. Va ser del agrado de tothom y de perdurable memoria per tots els qu'hey assistirem.

A més del gust y satisfacció que, com tot bon mallorqui y amador del Savi-Mártir, vaig experimentar durant aquell acte, vaig gosar d'un altre pler, imaginantme que aquella Llonja, tal com se trobava, endomassada ab ses grans tribunes als costats plenes de Sres., y en mitx les autoritats, comissions y persones invitades, y en les naus dels costats el públich apinyat, me dava l'apariencia de sa festa d'uns *Jochs Florals*; tot així mateix com estava, m'ho feya veure igual: sa tribuna dels oradors era aposta per dir el *Mantenedor* son discurs y per llegir les composicions premiades, y les mateixes mansbelletes ab que premiavan als oradors me pareixia que se davan als lloretjats poetas. Y jo gosava de veure lo que no hem vist els qui no hem tengut la ditxa de presència a n'es continent semblant festa; y pensava que seria possible y facil que noltros els mallorquins mos recreassim dins canostra ab uns *Jochs Florals*, y considerava que noltros no tendríem necessitat, per darnos aquest gust de cercar poetas y literats regionalistes com en Pi y Margall, (1), com enguany succeheix a Barcelona, y alla no importaria que nombrassin un mallorquí per taparnos sa boca.

Mirau lo que pot s'imaginació; tot aixó me vaig figurar

diumenje dins sa Llonja, cual local es mes adequat y propi per tal solemnidad qu'alguns d'es continent qu'he vists en fotografies preses durant l'acte.

Casi no me queda lloch per més. Sobre *s'opera* des Principal, encare que jo no hi *toch*, vos puch dir qu'es bona *artísticament*; ara *moralment* supós qu'es com ses altres, sempre milló qu'es *gènere chico*, per alló de que no los entenen.

Y ara registrem el famós *acuerdo* del nostro *cuerto* Ajuntament, qui autorisá als amos de tavernes y cafetins per tenir els seus *establiments d'enseñansa y recreo* uberts tota la nit.....!

Vol dir: per una banda el senyor Governador procura y logra que els jugadors no tengau redós fora de ca-seua, y d'aquest modo lleva sa menjadora als taurers y torna la pau a les families dels trabayadors desgarrats, y per s'altra el nostro Ajuntament popular, li desbarata la potranca.....Senyó Alcalde Rosselló: ¿y s'article 273 de ses O. M., que ja es mort?.....

De Política y guerra civil *interior* dins l'Espanya,..... no'n vuy dir res (Deu mos assistescal) perque teng por de que el nostro Directó me torn fer es cuch de s'oreya malalt, dihentme, com sempre: *curtet, mes curtet*, que no hi ha lloch.

UN MUSICH DE L'ARRAVAL

ENTRETENIMENTS

Soluciones á lo del número passat:

Sobre anagramatich:—Un Músich de l'Arraval.

Triangul:—Colomar

Coloma

Colom

Coló

Col

Co

C

ENDEVINAYA

Tench dues llengos ben netes
y no som cap animal;
més sense tenir fornal
servesch crespells y dolcetes.

LOGOGRIF TRIANGULA

123456—per pesá.

14325 —nom propi

6321 —un efecte del cor

125 —una beguda

43 —per pescar

3 —número romá

(Sas solucions en el número próxim).

Libro

DE

CUENTAS HECHAS

útil á toda clase de personas y verdaderamente indispensable para los que se dedican á la

COMPRA Y VENTA DE GANADO DE CERDA

A lo último va una

REDUCCION

DE KILOGRAMOS A ARROBAS Y TERCIAS

para facilitar las operaciones

Tan interesante libro, cuya utilidad es escusado encarecer, se acaba de poner en venta en la Imprenta de José Mir—Cadena de Cort, n.º 11 y Fideos 1 y 3.

Imprenta de José Mir.—1900